

combinatie
samen sterk voor jeugd

Amarant
Groep

Welkom

Hechting en Trauma

'Aan tafel'-ontbijtsessie 13 december 2018

Samen voor
de jeugd
Thema

Programma

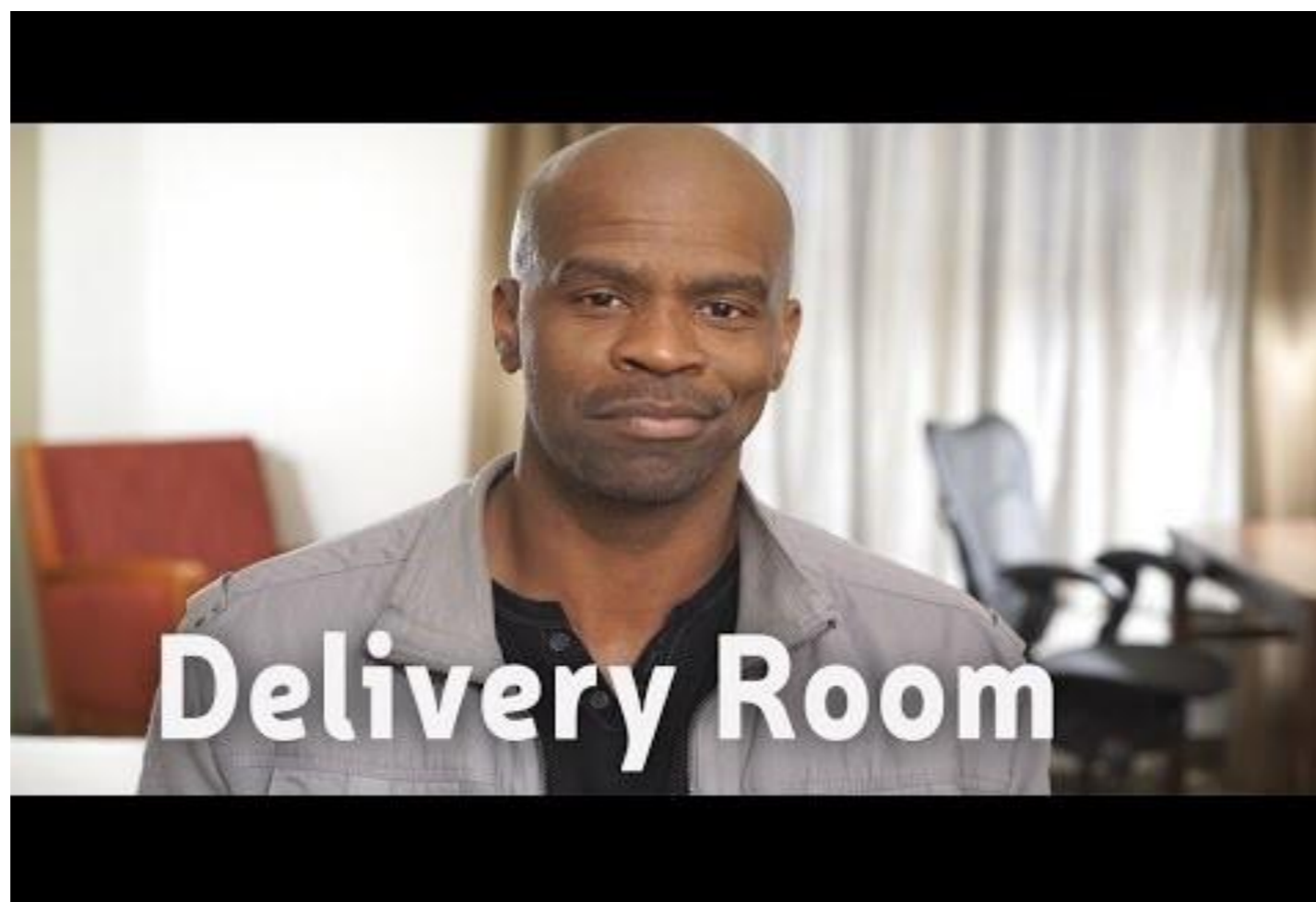
- Welkom
- Ervaringsverhaal
- Hechting
- Trauma
- Take Home Messages
- Vragen
- Contacten

Ervaringsverhaal

Interactie in de eerste minuten

<https://www.youtube.com/watch?v=TU0f8a3Cizo>

Wat is hechting?

“Hechting is een proces van interactie tussen een kind en een of meer van zijn primaire verzorgers (ouders), dat leidt tot een duurzame affectieve wederkerige relatie.”

Het is een blauwdruk voor het vormen van aangaan van relaties in de toekomst.

Cirkel van veiligheid

(Almost)
Everything I Need to Know
About Being a Parent
in
25 Words or less

- ***Always:*** be **BIGGER, STRONGER, WISER, and KIND.**
- ***Whenever possible:*** follow your child's need.
- ***Whenever necessary:*** take charge.

© Cooper, Hoffman, Marvin, & Powell - 1998 circleofsecurity.org

Still face experiment

Risico- en beschermende factoren in ontwikkelen van veilige hechting

Balansmodel op 4 niveau's:

-> *Kind*: moeilijk temperament, vroeggeboorte, stoornissen, verstandelijke beperking (bijv. adoptie/pleegkind, lichamelijke problemen, ASS, veel huilen)

-> *Ouders*: onveilig model van gehechtheid, onvoldoende sensitiviteit, psychiatrische problematiek, verstandelijke beperking (bijv. ongewenste zwangerschap, eenoudergezin, eigen trauma, tienermoeder)

-> *Gezins/leefomstandigheden*: mishandeling, verwaarlozing, opeenstapeling van sociaal-economische risico's (bijv. armoede, migratie, vluchteling, werkeloosheid)

-> *Mate van stabiliteit- continuïteit in relatie ouder-kind*: gebrek aan regelmaat en structuur

Ervaringsoefening

Gedragspatroon van ouder

Niet beschikbaar

Reageren op behoefte

Onvoorspelbaar in beschikbaarheid

Zorg maar ook afwijzing en
Fysiek geweld

Gedragspatroon van kind

Contact vermijden;
op zichzelf, té zelfstandig

Zich toevertrouwen en
exploreren

Vastklampen, maar niet
toevertrouwen, weinig exploratie

Tegenstrijdig, chaotisch gedrag
verstarren, angst, agressie

Hechtingsstijl

Vermijdend (15% vs. 44%)

Veilig (62% vs. 7%)

Afwerend (9% vs. 15%)

Gedesorganiseerd (15% vs. 30%)

Signalen van problemen in de hechting

- Druk en chaotisch
- Snel boos en/of agressief
- Te aangepast gedrag
- Twee gezichten: thuis anders dan op school
- Erg lichamelijk aanhankelijk
- Teruggetrokken
- Oppervlakkig contact
- Gespannen, nerveuze indruk
- Manipuleren binnen relaties
- Aantrekken en afstoten van andere kinderen
- Weinig vaste relaties, veel vluchtige contacten
- Wantrouwen naar volwassenen
- Problemen met het aanvaarden van gezag
- Zelfstandigheid die niet past bij de leeftijd

Wat is er nodig?

- Minimaal één hechtingsfiguur
- Sensitief: oog hebben voor behoeften, signalen herkennen en zich inleven in gevoelens
- Responsief: passend op behoeften, signalen en gevoelens reageren

-> het kind leert stress reguleren en bouwt basisvertrouwen op

- 30% van de interacties moeten afgestemd zijn voor een veilige hechting
- Herstel van contact is belangrijker dan altijd goed afstemmen!

Prognose

- Problematische gehechtheid kan op elke leeftijd worden bijgestuurd/ingehaald door positieve ervaringen met sensitieve en responsieve opvoeders
- Kern inhaalgroei is kalmeren van stresssysteem
- Nodig om oude patronen te veranderen: tijd, herhaling, voorspelbaarheid en betrouwbaarheid in interacties met opvoeders
- Duur onveilige hechting langer => volledig herstel moeizamer en langduriger

RELATIE HECHTING-TRAUMA

- Als kind trauma meemaakt => stress; veilige hechtingsfiguur kan deze stress goed reguleren
- Sommige ouders kunnen stress onvoldoende reguleren => onveilige hechting: vermijgend of ambivalent-afwerend
- Sommige ouders leveren juist stress op=> gedesorganiseerde hechting of chronisch trauma (traumatisering vindt plaats door en bij ouders, bijv. kindermishandeling: zowel overbelast stress-systeem kind als onvoldoende stressregulatie door ouders)

Trauma en Posttraumatische stressstoornis (PTSS)

PTSS:

- Het blootgesteld zijn aan (of getuige zijn van) feitelijke of dreigende dood, ernstige verwonding of seksueel geweld
- Met kernklachten: **herbelevingen** (dromen, intense lijdensdruk bij triggers, naspelen), **vermijding**, **prikkelbaarheid**.
- Bijkomende klachten: **dissociatie**, **depressie**, **angst**, **woede**, **seksuele zorgen**. Ook: **alertheid**, **overdreven schrikreacties**, **dysfunctionele gedachten**, **concentratieproblemen**.

De heftige gebeurtenis wordt niet op de normale manier opgeslagen in het geheugen, en blijft daardoor actief (voortdurende activering stress-systeem).

Dysfunctionele gedachten

Kwetsbaarheid kinderen na trauma

Chronische stress waarbij geen hulp van volwassenen beschikbaar is kan leiden tot

-> Een ernstig verstoorde ontwikkeling op lichamelijk, emotioneel, sociaal en cognitief terrein

-> Een ontregeling van de ontwikkeling van het brein door voortdurend aanwezige stresshormonen

Dus is van belang: vroegtijdige onderkenning van trauma, en snelle inzet van traumabehandeling. Hoe vroeger de hulpverlening begint, hoe beter de vooruitzichten.

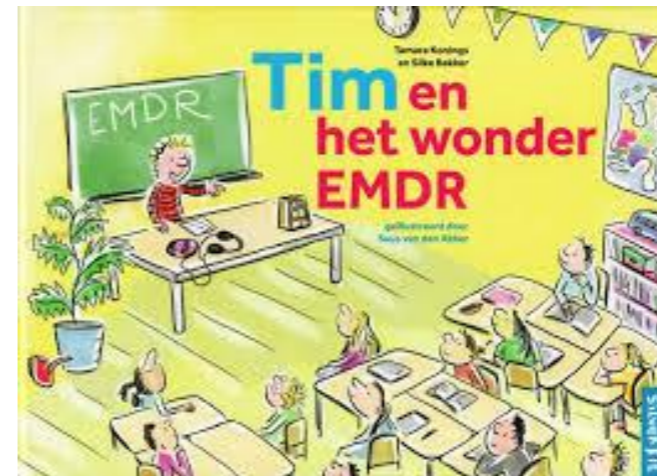
Onderkenning: Signalen van trauma

- Gedragsverandering
- Regressie (zoals terugval in zindelijkheid)
- Opstandig of juist teruggetrokken gedrag
- Vastklampen aan of juist afstoten van ouders/verzorgers
- Spelen of tekenen over schokkende gebeurtenis
- Angsten (zoals om te gaan slapen)
- Nare dromen
- Concentratieproblemen, verslechterende schoolprestaties
- Lichamelijke klachten, zoals hoofdpijn/buikpijn
- Kan lijken op een gedragsstoornis als ADHD, ODD of autisme

Traumabehandeling

- Gelukkig zijn er meerdere vormen van effectieve traumabehandeling
- Voorwaarden voor behandeling: veiligheid, voorspelbaarheid, continuïteit
- Stabilisatie (Slapende honden: wakker maken!)
- Cognitieve gedragstherapie vanaf 7 jaar mogelijk (zoals schrijftherapie)
- EMDR
- POPP-speltherapie

EMDR

- Eye Movement Desensitization and Reprocessing.
- Geprotocolleerde behandelmethode voor, op de eerste plaats, de gevolgen van psychotrauma.
- Doel: het verminderen van de stress die aan de herinnering van het trauma is blijven kleven: de herinnering wordt neutraal. Afscheid van de stress maakt dat klachten verdwijnen en de ontwikkeling weer kan worden opgepakt.
- Zie ook: www.emdrkindenjeugd.nl

Wat is POPP-therapie?

Zie ook

www.ggzooostbrabant.nl/POPP

- <https://youtu.be/SP5Uk6-hE>

Professionals: wat te doen?

Het voorliggend veld heeft een belangrijke signaleringsfunctie:

- Kijken door hechting/traumabril en doorverwijzen
- Neem ook de observaties in het contact en je eigen gevoel bij de interactie mee in de indicatiestelling!
- Zorgen om de veiligheid in de gezinsinteractie?
Denk aan gezinsbegeleiding in de thuissituatie
- Denk aan de meldcode.
- Veiligheid is geborgd en ouders willen hulp bij interactie met hun kind of verwerking van trauma?
Verwijs naar een behandelinstelling (GGZ/ psychologenpraktijk/ jeugdhulpverlening).
- Schroom nooit om te overleggen, advies te vragen!
Consultatie is bij elke behandelinstelling mogelijk.

Take home messages

- Wees alert op signalen van problemen in de hechting en/of trauma naast ADHD, autisme, gedragsstoornissen
- Vlak na gebeurtenis niet stimuleren tot uiten emoties of uitleg over klachten die kunnen komen, maar: Warme, liefdevolle opvang, gecombineerd met de tijd zijn werk laten doen, wel alert blijven
- Inzet behandeling altijd in overleg en in nauwe samenwerking expert, consulteer!
- Centrum Seksueel Geweld
- Richtlijn Problematische gehechtheid (werkkaarten)

Vragen?

Contacten:

- **GGZ Oost Brabant**
  - > Lisette Kerssemakers
- **Combinatie Jeugdzorg**
  - > Andjo Bruijn
- **Amarant (Idris)**
  - > Noortje van de Loo
  - > Renée Sanders

combinatie
samen sterk voor jeugd

Amarant
Groep

TOT ZIENS!

Samen voor
de jeugd
Thema

